

STUNDU PLĀNS 7.-9. KLASEI

“PĀRKĀPUMI INTERNETĀ – KĀ ATPAZĪT UN RĪKOTIES?”

Vai visi bērni un jaunieši zina, ko nozīmē “pārkāpumi internetā” un kāda veida uzvedība internetā ir uzskatāma par pretlikumīgu? Diemžēl joprojām ir daudz bērnu, kas, nonākot nepatīkamā situācijā internetā, nezina, kā rīkoties un pasargāt sevi. Tāpat izplatīts ir uzskats – ja uz mani tas neattiecas, tad man tam nav jāpievērš uzmanība.

Nodarbības mērķis ir veicināt skolēnu izpratni par to, ka internetā tāpat kā reālajā dzīvē pastāv noteikumi attiecībā uz savstarpējo saziņu. Pamanot vai pašam ciešot no cita lietotāja negatīvas rīcības, **jābūt drosmīgiem un jāziņo par pārkāpumiem pieaugušajiem un sociālo tīklu administrācijai.**

Šī stundu plāna mērķis ir veicināt skolēnos:

- izpratni un informētību par pārkāpumiem internetā;
- atbildīgu interneta lietošanu;
- līdzatbildību pārkāpumu novēršanā;
- spēju rīkoties, lai pasargātu sevi, draugu un/vai klases biedru, ja tas nonāk nepatīkamā situācijā internetā.

Ievads, ar ko skolotājs iesāk nodarbību:

Dažu cilvēku uzvedība internetā var būt noziedzīga, šādos gadījumos par to tiek ziņots Valsts policijai. Bieži cilvēki raksta aizskarošus un negatīvus komentārus, tomēr ne vienmēr tie ir uzskatāmi par pārkāpumiem. Taču nopietnos emocionālās pazemošanas gadījumos vainīgās personas tiek sauktas pie atbildības un sodītas.

A. Uzdevums visai klasei

Organizējiet diskusiju klasē, uzdodot dažus jautājumus par šo tēmu:

1. Ja Tu esi jaunāks par 15 gadiem, vai Tevi var sodīt par pretlikumīgu rīcību internetā? No kāda vecuma jāuzņemas atbildība par kaut ko sliktu, ko izdara internetā?

Atbilde: Kriminālatbildība un administratīvā atbildība iestājas no 14 gadu vecuma, līdz tam par bērna rīcību atbildību uzņemas vecāki.

2. Divas meitenes izveidoja viltus profilu Instagram un publicēja tajā sava klases biedra fotogrāfijas, kurās tas redzams neērtā situācijā. Konta sekotāji uzrakstīja pazemojošus komentārus. Kā Jūs domājat, vai tas ir uzskatāms par pārkāpumu?

Atbilde: Jā, šāda rīcība ir uzskatāma par pārkāpumu, un var tikt piemērots sods atbilstoši likumā noteiktajai kārtībai par emocionālu pazemošanu internetā, kā arī fiziskās personas datu ļaunprātīgu izmantošanu.

B. Uzdevums grupās

Sadaliet skolēnus vairākās grupās. Katrai grupai jāiepazīstas ar visām zemāk minētajām problēmsituācijām, ar kurām iespējams saskarties internetā. Skolotājs pēc brīvas izvēles iedala katrai no grupām vienu vai vairākas no A-K situācijām, uz kuru tā sagatavo atbildes uz zemāk minētajiem jautājumiem.

- A. Apmelošana** – nepatiesu ziņu izplatīšana par kādu personu, lai tā ciestu zaudējumus vai emocionāli pārdzīvotu, u. tml.
- B. Draudu izteikšana** – izsaka dažāda veida draudus ar mērķi iebiedēt.
- C. Uzmākšanās** – persona, kas izsaka nepiedienīgus piedāvājumus internetā vai nepārtraukti cenšas nodibināt kontaktu, lai iemantotu uzticību un panāktu, ka ar viņu uzsāk intīma rakstura sarunu.
- D. Stalkings jeb izsekošana** – mērķtiecīga kādas personas izsekošana internetā, pēc tam iegūto informāciju pārpublicējot vai sūtot tai pašai personai, kuru izseko.
- E. Attēli un video, kuros redzami kaili bērni un jaunieši.**
- F. Rasu un etniskā naida kurināšana** – rasistiski komentāri par cilvēka tautību, ādas krāsu, piederību kādai ticībai u. tml.
- G. Attēli un video, kuros redzama vardarbība** – kautiņi, vardarbīga izturēšanās pret cilvēkiem un/ vai dzīvniekiem u. tml.
- H. Šantāža** – naudas vai mantas izspiešana, draudot izrēķināties vai publicēt fotogrāfijas un video, kuras persona nevēlas, lai tie nonāktu publiskai apskatei.
- I. Ļirģāšanās** – ļoti aizvainojoši komentāri, kas vērsti uz personas emocionālu pazemošanu.
- J. Viltus profils** – ar svešas personas identitāti izveidots konts, kurā tiek publicēti, piemēram, personu pazemojoši komentāri.
- K. Emocionāla pazemošana internetā** – personas aizvainošana, rakstot pazemojošus un aizskarošus komentārus vai publicējot attēlus un video, kuros persona redzama neērtā situācijā vai izķēmota.

Sagatavo atbildes uz šādiem jautājumiem:

- 1) Kā Tu domā, vai konkrētā situācija ir uzskatāma par pārkāpumu?
- 2) Kā Tu rīkotos, ja nonāktu šajā situācijā (cietušā lomā)?
- 3) Vai uzskati, ka būtu kādam jāziņo par šo situāciju?
- 4) Kam varētu ziņot par to?
- 5) Vai uzskati, ka būtu jābrīdina draugi un citi interneta lietotāji par šādiem gadījumiem un ļaunprātīgu personu rīcību?
- 6) Vai Tu ziņotu, ja pamanītu, ka kāds cits (ne Tu) ir nonācis šādā situācijā?
- 7) Kā Tu šim cilvēkam varētu palīdzēt?

Atbilde: Visi šie gadījumi ir uzskatāmi par pārkāpumiem, ja personai nodarīts būtisks emocionāla, morāla vai finansiāla rakstura kaitējums, un par šiem pārkāpumiem atbilstoši Latvijas likumdošanai var piemērot reālus sodus. Katrs gadījums tiek skatīts atsevišķi, izvērtējot pierādījumus un pārkāpuma smaguma pakāpi.

Papildu informācijai skolotāju aicinām izmantot Drossinternets.lv sagatavoto normatīvo aktu apkopojumu par pārkāpumiem internetā atbilstoši Latvijas likumdošanai, kas pieejams [šeit](#) (Apkopojumu var izdrukāt uz A4 lapas, vai arī skolēniem tiek pateikts, kur to var meklēt internetā.).

C. Uzdevums visai klasei

Organizējiet diskusiju klasē, aicinot skolēnus atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- Vai Tu kādreiz esi ziņojis par kāda cilvēka negatīvu rīcību, pārkāpumiem internetā?
- Kā Tu ziņoji – pateici kādam pieaugušajam (skolotājam, vecākiem, skolas psihologam) vai izmantoji sociālo tīklu ziņošanas iespējas?
- Par kuru no iepriekš minētajiem pārkāpumiem Tu noteikti ziņotu?
- Vai Tu zināji, ka sociālajos tīklos ziņošana ir anonīma? Pārkāpējs nekad neuzzinās, ka Tu noziņoji.